

Miroslav Hlaučo

Letnice

Rozpomínání
na konec světa

ROMÁN

Letnice

Vyšlo také v tištěné verzi

**pa
se
ka**

Miroslav Hlaučo

Letnice – e-kniha

Copyright © Paseka, 2024

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

Letnice

Miroslav Hlaučo

Letnice

Paseka

LETNICE

Copyright © Miroslav Hlaučo, 2024

ISBN tištěné verze 978-80-7637-463-8

ISBN e-knihy 978-80-7637-508-6 (1. zveřejnění, 2024) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-7637-509-3 (1. zveřejnění, 2024) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-7637-510-9 (1. zveřejnění, 2024) (ePDF)

Květná neděle

12. dubna 1903

(Počátek)

ZNAMENÍ

„Něco se děje,“ zapsal si onoho nedělního dne do svého tlustého deníku Metoděj Třiačtyřicátý, když si před nedělním obědem sedal ke starému dubovému stolu s douškem červeného vína, které možná bylo trpčí, než bývají tam daleko ve světě líných řek a širokých rovin, protože bobule hroznů zde, v horském údolí, málokdy přesáhly velikost trnek a první mrazy je obvykle zasáhly dříve, než stačily úplně dozrát. Bude to jistě vůle Boží, pomyslel si o vínu i o podivných znameních, která si zaznamenával na samostatný list hezky vedle sebe v naději, že mu z nich jednou vyplyne nějaký zjevný smysl.

Dnešním znamením byly zmáčené válenky Anežky od Kříže, kterých si povšiml, když jí při mši vkládal do úst hostii. Šedý filc byl nasáklý vodou téměř až po kotníky tak, že se na něm tvořily tmavé mapy.

Věděl, že stařena si zkracuje cestu do kostela přes obecní rybník, dělávala to tak každičkou neděli, neboť v sobotu si ráda zavdala kořalky pálené ze švestek a ráno se jí pak nechtělo vstávat. Cítil to z jejího dechu, když jí dával rozhřešení, ale v této obci uměly po hladině chodit bez nejmenší úhony i malé děti, a to i ve dnech, kdy bývala rozbouřená poryvy severního větru, natož dnes, kdy se na stromech nehnul ani lísteček. Dospělému člověku se jen málokdy stalo, že po něm zůstaly na klidné hladině jemně se pohupující kruhy, a muži vracející se přes rybníček z hospody mívali zajisté mnohem více popito než stará Anežka, která kořalkou jednou týdně vyháněla z kostí zimu a ze světlice zlé sny, jež se jí tu a tam

zdály. Zadíval se z okna své pracovny na měděnou střelku s vrtulkou, která nehybně otálela na střeše místní radnice. Byla přece neděle a v neděli tady vítr nikdy nefouká. Proto ji místní nazývají dnem nehybnosti. Ať již bylo v týdnu jakkoli, v neděli pokaždé utichly vichry, vánky i deště.

Pokud voda potřebovala sestoupit z nebe na zemi, rozptýlila se na drobounké kapičky, jež téměř nehybně stály ve vzduchu, pomalu a trpělivě čekající na vhodný okamžik, který jim umožní nenápadně ulpět na věcech a tvorech rušících klid svatého dne. Tenkrát se zde takové vodě neříkávalo mlha, protože v oněch dobách nebylo smyslem tohoto jevu věci zamlžovat a znejasňovat, nýbrž zjemňovat a oblékat je do závojų, v nichž se směly ve věcech hledat i jiné významy a smysly, než jakými byly ty jejich zjevné za dnů slunečných a jasných.

V ten den, kdy všechno začalo, nebylo na nebi ani mráčku a ráno vstoupilo do městečka, jež nese jméno svatého Jiří, klidně, pomalu a bez mlh. Dopolední ticho narušily jenom kostelní zvony, doprovázející místní farníky na jejich cestě ze mše, které v blízkosti kostela zněly tiše, a daleko v polích se zdálo, že jsou až příliš hlasité. Pro místní to byla nepodstatná samozřejmost a nepřemýšleli nad fyzikální podstatou tohoto nezvyklého jevu, neboť netušili, že je nezvyklý, dokonce se jim zdál logický, vždyť v obci, která nebyla tak velká, aby z kteréhokoli jejího domu nebylo možné dohlédnout na vysokou bílou kostelní věž s velikými hodinami, nebylo zas tak důležité slyšet hlasité zvonění, zatímco v polích a lesích zvuk oznamující poledne či klekání každému přišel vhod. Až mnohem později Odysseus Pastýř, který si ve svém obřím kufru přivezl kromě jiných užitečných věcí i učebnici newtonovské fyziky, sepsanou slouvným panem Alexandrem de Fauvertem již v roce 1853,

dovedl místní k odlišení toho, co je nezvyklé, od toho, co je naprosto běžné. V té době už ale zvony nebude slyšet vůbec, neboť čas si jejich hlasy bude šetřit na dny, kdy bude potřebné, aby jejich zvuk zněl nepřetržitě, protože ničím jiným nebude možné přehlušit lomoz otevírání dveří nového století... ale nepředbíhejme, to všechno se má stát až za dlouho. Odysseus Pastýř i jeho dřevěný kufr byl toho nedělního rána ještě daleko. Hodně daleko. Byl vlak, který ho zrovna vezl z onoho daleka, neúprosně ukrajoval míli za míli ze své cesty.

Jako každou neděli, tak i tenkrát se v městečku zastavila smečka vlků. V době nedělní mše obec patřila jim. Povíдалo se, že hlídají místní stavení, dokud jsou jejich obyvatelé v kostele, ale nejspíše si jen kontrolovali své teritorium. Smečka jako vždy přitáhla kolem půl osmé, když už slunce bylo nad obzorem, aby celá vesnice viděla, že je vše v pořádku, že dokud budou poslouchat slovo Páně, bude Pán vlčím prostřednictvím bdít nad jejich domy a dvory s nezamčenými dveřmi a bránami. Chovali se tak, jak se vlci chovají po ránu, když tráví zbytky své noční oběti. Líně leželi na náměstí u sochy svatého Josefa, patrona všech, kteří se vydávají do vzdáleného světa líných řek, širokých rovin a úrodnějších polí. Ve stínu tří starých lip pokorně čekali, než jim zase trochu vytráví, zívající otevírali své tlamy a užívali si klidu jarního dne.

Byli tam i ve chvíli, kdy se na náměstí z okna své pracovny podíval Metoděj Třiačtyřicátý. Zrovna kolem nich procházeli vesničané vracející se z chrámu Páně. Nikdo si smečky moc nevyšimal. Muži pouze ledabyle nadzvedli klobouky, procházejíce kolem statných vlčic, a ženy se na znak úcty pouze zhouply v kolenou po vzoru pukrlat, která jim nedávno ukázala Angela, dcera notáře a matrikáře Olszányiho, jež strávila své mládí

ve městě světa rovin a naučila se novým moresům, bez nichž se současná žena nemůže stát dámou. Jen Kornel Rychtář se hluboce, ceremoniálně uklonil vůdci smečky, byla to jeho povinnost, jako zvolený starosta byl přece oficiálním zástupcem obce lidí. Statný černý samec, nejsilnější bojovník smečky, se postavil na všechny čtyři, očichal jeho holínky a otřel se svým dlouhým krkem o jeho stehno. Vše bylo v pořádku... Lidé v zimních kabátcích, pod kterými už v přicházejícím jaru začínalo být teplo, pomalu došli do svých domovů. Na plotny postavili hrnce s vodou na polévku a pekáče se skopovým a jeden vychutnáváje tabák, druhý vůni rašicích pupenů, třetí poklidné ticho, nechali neděli pomalu plynout k jejímu poledni.

Tři staré lípy tiše a trpělivě vrhaly svůj ještě dlouhý jarní stín na zrovna rozmrzlou zem a děti, které neměly co na práci, společně s vlčaty dováděly a obtěžovaly staré vlčice, tvářící se, že netouží po ničem jiném než po chvilce klidu, a přesto neukryly před světem onu tichou radost, lásku a hrdost, jež do nich vstupovala při pohledu na vesele skotačící mláďata – vlčí i lidská. Dokonce i staří lovci, kterým v koutcích tlam nikdy neoschla krev skolených laní, se v den nehybnosti nechávali tahat za uši a za ocasy, aniž by dávali najevo svou přirozenou autoritu, byť jen mírným vrčením nebo vyceněním zubů... Bible, jež zná obraz lvů a beránků pokojně žijících vedle sebe, každý týden nacházela své naplnění na návsi tohoto městečka usazeného mezi vysokými horami, na jednom z mnoha konců světa.

Všem nově příchozím trvalo hodně dlouho, než si na tuto skutečnost zvykli, a okolní svět se o ní nikdy nedověděl, neboť tato realita byla pro vzdálený vesmír rovin natolik nepředstavitelná a nepochopitelná, že by jí stejně nikdo nevěřil, a tak si

ji těch pár zasvěcenců, kterým osud dopřál zabloudit na toto Bohem nezapomenuté, nebo možná dokonce Bohem pořád ještě obývané místo, raději nechalo pro sebe.

I kněz Metoděj Třiačtyřicátý si na místní stav věcí zvykal velmi dlouho, celé týdny se lekal vlků, větrů a přízraků, dodnes si pamatuje, jak v noci nemohl strachy usnout, než konečně pochopil, že tento kus země je prostě výtvozem Božím, stejně jako třeba velryba nebo ptakopysk, a že v něm Bůh prostě dokazuje svou velikost a nevypočitatelnost.

Fakt, že z pohledu lidí světa širých rovin se tu, ve Svatém Jiří, dějí zázraky téměř denně a že je koná téměř kdokoli, včetně lidí, kteří nevědí, co činí, či lidí hříšných, nadřazeným představitelům Svaté stolice raději nehlásil. Jednak aby je nepopudil, jednak aby ho neexkomunikovali jako duševně nesvéprávného blázna, kterému nesmí být přiznán ani důchod, ani příspěvek na stravu a ošacení, jež vysloužilým kněžím právem patří. V šupletí starého dubového stolu, na němž psal své deníky a svá nestandardní kázání, měl sice uzamčených několik zežloutlých archů ručního papíru, do kterých před lety, krátce po svém nástupu na zdejší farnost, vepsal všechny podivuhodnosti, jimiž zdejší kout země oplýval, ale naštěstí je prozřetelně nikdy nikomu neodeslal. Nikdo si tedy nemusel lámat hlavu nad tím, proč Jiří Šeptář, dřevorubec, nepoužívá ke kácení stromů sekyru, nýbrž chodě po lese, přikládá uši na kmeny smrků a dubů, a když uslyší, že doba stromu vymezená se dovršila, zašeptá „Padni, je tvůj čas!“ a strom padne k zemi tak, že váha jeho padajícího kmene vyrve ze země i jeho kořeny.

Nikdo se nemusel zabývat ani případem Marie s prsty měkkými jako mech, která dotekem rukou snímala z lidí

nemoci a vždy večer si dlouze myla prokřehlé ruce v ledovém potoce, po němž všechno zlo a bolest odplouvaly dolů do světa širých rovin a líných řek. Nikdo netušil o existenci Vincence Lamače, jenž v místním kamenolomu lámal skály hrou na starou železnou píšťalu, ani Ondřeje Půllána, který pouhou modlitbou zvedal obilí umlácené kroupami ze země a na jaře pozdržel rašení poupát jabloní a třešní, aby nevykvetly dříve, než odeznějí poslední mrazy... Nebýt toho, že čas dozrál i nad tímto městečkem, neboť nové století, které se plíživými kroky neúprosně blížilo, mělo být silnější, chytřejší a krásnější než všechny éry před ním, nebyl by se nikdo dověděl ani o zmrtvýchvstání Odyssea Pastýře, jeho velké lásce ke krásné Julii ze země širokých rovin a o jeho ještě větším poslání, které ze světa starých časů nadobro učinilo pouze svět starých legend.

Na začátku konce oněch dob se kněz Metoděj Třiačtyřicátý po mši díval z okna své fary na smečku vlků a skupinku dovádějících dětí na návsi a jako každý týden i dnes měl pocit, že k němu promlouvá Bůh, který nepotřebuje být ukřižován, aby ujistil lidi o existenci věčnosti.

Odbilo poledne. Hospodyně se podívaly do hrnců na plotně a pomyslely si, že zavolají své ratolesti a manželky k obědu. V tu samou chvíli černý vůdce smečky zvedl hlavu a vztyčil uši i ocas. Všechna mláďata, vlčí i lidská, ztichla a celá skupinka vlků téměř neslyšně opustila náves, neboť kdesi v dáli zrovna začalo srdce jedné laně odpočítávat své poslední úder, vytlačujíc jasně rudou krev do svých údů a vnitřností, aby byly horké a šťavnaté, až se do nich zakousnou tesáky pánů těchto hor.

Všechny děti se rozešly domů, ke svým matkám a talířům, obědním modlitbám a voňavým pečením, do nichž se zakousnou se stejným vděkem a chutí jako jejich vlčí protějšky.

„Dobře činíš, Bože, že tento den necháváš klidným a plným míru,“ pokřičoval se před obědem Metoděj Třiačtyřicátý a ulomil si kus ještě teplého chleba, který mu na faru jako každý týden přinesl Aurel, syn Izidora Pekaře. Ani on však netušil, jaké jsou úradky Boží, a nevěděl, že než tento den skončí, vstoupí do městečka v okovaných holínkách a flaušovém zeleném plášti posel nových časů s kufrem plným zázraků, o nichž ani samotný Bůh neměl tušení.

—

Kdoví kde se v lidech bere ta pošetilá touha všechno vysvětlovat až k bodu vzniku. Nestačí nám vědět, že věci jsou, dokonce nám ani nestačí vědět, jak a proč fungují, neustále máme touhu přesně znát i to, jak vznikly, dokonce i proč a kdy a co bylo předtím, když ještě nebyly. To proto vznikají Bible, mýty a legendy. Tuto pošetilou vlastnost přicházet věcem na kloub a vidět jim až do střev, a to nejen těch současných, ale i těch dávno minulých, měl samozřejmě i Metoděj, než pochopil, že některé věci jednoduše jsou a někdy vznikly a možná ani nevznikly, jen zde odedávna byly a my jsme je pouze jednou objevili a že před nimi bylo něco, nebo taky nic. Přestože to chápal, pořád se nevzdával snahy alespoň porozumět tomu, kde je jejich místo v tomto světě. Jak by mohl on, smrtelník, odolat pokušení dobrat se poznání smyslu a původu věcí, když mu neodolávali ani tak boží lidé, jakými byli obyvatelé tohoto údolí, kteří si své mýty a legendy tvořili tak rádi a nechávali je žít ve vesměs bujarých připomínkách a oslavách.

Nikdo neví, kdo dal tomuto městečku jméno svatého Jiří – drakobijce. Pamětníci tvrdí, že ještě jejich prabáby znaly naprosto přesně to místo v lese za vesnicí, na kterém svatý Jiří

draka opravdu zabil a kde se z vytlučených dračích zubů tu a tam zrodí další drak, kterého chlapi z městečka musejí jít do hor zabít dříve, než vyrostе a znovu ohrozí celý svět. Tato pověst se stala záminkou ke každoročním pánským jízdám, které končily honem na mnohem méně nebezpečná zvířata, než jakými bývali draci.

Obvykle to odnesl nějaký divočák, který je posléze přímo na místě upečen a sněden a jehož sněžení je pak patřičně zapito místní slivovicí. Laně patří vlkům a zajáci jsou příliš malí – kanec je tedy ideální náhradou za draka. Má pořádné zuby, je stejně zuřivý a vypadá dost ošklivě na to, aby ho alkoholem posilněným chlapům bylo líto. Nelze opomenout ani fakt, že krkovičku z divočáka z jiného lesního tvora nedolujete, že z něj jde udělat spoustu klobás a že jeho sádlo je údajně léčivé. Zvíře, které tento osud postihne, celé léto čekalo na chvíli, kdy se mu dostane cti být potomkem draka, alespoň v myslích mužů, kteří o něm budou vypravovat svým dětem a knězi Metoději Třiačtyřicátému, jenž se podobných tradičních akcí tradičně neúčastní. V zápiscích Metoděje Prvního, který byl údajně opravdu prvním místním knězem a dorazil do městečka, které tehdy bývalo ještě pouhou osadou, jednou na jaře před tisíci lety, se psalo, že tento rituál zde byl doma již před jeho příchodem, jen místní, tenkrát ještě pohané, netušili jeho souvislost s drakem a Jiřím, jenž se kdysi stal svatým.

Až teprve tento starý muž jim musel souvislosti objasnit. Zápisky Metoděje Prvního našel Metoděj Třiačtyřicátý, který se ve skutečnosti jmenoval Augustín Turčáni, v dřevěné komodě, do níž každý z příštích místních kněží zamykal to, co se mu ke konci jeho života zdálo být nejdůležitějším. On sám ještě netušil, co do této archy úmluvy jednou vloží, přestože se

k městečku v kožených holínkách a zeleném flaušovém plášti už blížil čas, který mu to neomylně řekne. Metoděj První zanechal v komodě zežloutlý pergamen sepsaný v hodně staré řečtině, které dnes nikdo nerozuměl, v němž císař vši Byzance Michal III. jeho a ještě jednoho bratra pověřuje misijní cestou. Také v ní ležel rukopis Bible sepsaný v hlaholici, které už také nikdo nerozuměl, na jehož dřevěných deskách byla černým uhlím napsána poznámka: „Ολα είναι διαφορετικά, θα πρέπει να ξαναγραφεί“, což prý podle Metoděje Sedmnáctého, který žil ve třináctém století a ještě tušil, jakou řečí je vzkaz psán, znamená „Vše jinak jest, nutno znovu přeložiti“. Metoděj Třiačtyřicátý nevěděl, je-li věta ve staré řečtině totožná s touto pozdější interpretací, byl si však jist, že pokud tomu tak je, zná on, stejně jako nejméně dva a čtyřicet Metodějů před ním důvod, jenž přiměl prvního místního kněze toho jména, aby ji zapsal na dřevěnou desku spínající zkroucené listy pergamentu popsaného slovy, o nichž si v zemi širých rovin všichni myslí, že pochází od Boha.

Metoděj Třiačtyřicátý uměl počítat a tušil, kdo byl a odkud sem před tisíci lety přišel onen starý muž, tohoto jména první, se svým učedníkem, který po jeho smrti a na jeho počest přijal jeho jméno, tak jako to po něm s pokorou a úžasem budou dělat všichni kněží v tomto všemi, jen ne Bohem zapomenutém městečku. Vědět o tom a mlčet bylo jeho posláním, stejně jako bylo jeho posláním chránit tento jedinečný kout boží země před velikou změnou, která se v okovaných holínkách a zeleném flaušovém plášti zadýchaná a zpocená blížila úzkým jižním údolím. Netušil, že on sám dá nechtěně popud k této změně, stejně jako ono poslední zrnko písku, o němž slýchal z úst svých učitelů a o němž snad mluvil i sám Ježíš, netušil, že způsobí pád hory, když nadejde její čas... Byl si

jist, že čas přichází, a aby nikoho nevylekal, posílá před sebou různá znamení ohlašující podivnou změnu, která zajisté nastane dle Boží vůle, má-li Bůh nějakou vůli. Znamení byla drobounká, jako třeba zmáčené válenky staré Anežky, ale jasná. Nikdo ze země širých rovin by si jich nepovšiml a lidem z vysokých hor na konci světa se nezdála býti nijak významná, protože nepřinášela s sebou žádné nesnáze, jen jemňounce narušovala to podivné předivo pokrývající věci obyčejné pavučinou zázraků.

PŘÍCHOZÍ

Nikdo v obci neměl stejné křestní jméno, nejspíše aby se to lidem nepletlo. Tento zvyk se tradoval od dob, kdy v kalendáři býval dostatek jmen a rodička nemusela čekat dlouhé měsíce na to, než někdo, po kom pojmenuje své budoucí dítě, umře. Městečko však už dávno počtem svých obyvatel překročilo limity křesťanských kalendářů, a tak se v křestních listech začala objevovat jména donesená příchozími z daleké ciziny nebo vyčtená ze starých knih, či dokonce narychlo vymyšlená otci, když v kůlně či na verandě netrpělivě čekali na chvíli, ve které poprvé zaslechnou dětský pláč.

Proto bylo v místní matrice možné naleznout jména jako Mojžíš, Job, Sidónie, Kornel, ale i Odysseus, Serafín, Cézár

nebo Parcifal. C. a k. notář a matrikář Olszányi, který jednou za půl roku přijížděl udělat soupis nově narozených a zemřelých pro úřady, vždy obracel oči v sloup, když je svým úhledným písmem s velkými iniciálami přepisoval do okresních formulářů.

„Domine, Hypatii vám nezapíšu, na diecézi si budou myslet, že jsem byl opilý!“ obracel se na otce Metoděje Třiačtyřicátého pokaždé, když prolístoval poslední stránky farní matriky. „Hypatie Mlynářová, to je snad horší než Ptolemáios Oráč.“

„A můžu já za to, že se Mlynářka narodila dcera a starému Oráčovi, byť už mu táhne na padesát, syn?“

„Tak jim alespoň nepůjčujte ty staré knížky! Alespoň ne, když čekají potomstvo!“

„Staré knížky, staré knížky, dávám jim i ty nové, ale Goriot a Sorel se vám posledně taky nelíbili! Pojdte, dáme si trochu mešního,“ zamluvil pokaždé protesty okresního matrikáře kněz. Věděl, že opatrný úředník se rád nechá přemluvit. Taky si za tímto zvláštním účelem nechával posílat pro pár láhví dobrého Shirazu až do Ostřihomi. Okresní notář a matrikář v jedné osobě byl hodný a tolerantní člověk, jen nepatřil k nejbysmělejším. Jezdával do městečka jen dvakrát za rok – obvykle pouze na jeden nebo na dva dny, takže jeho výjimečnost, o které sami místní nemluvili, protože jí nepřikládali moc velkou váhu a už vůbec ne důležitost, nestihl odhalit. Zdejší lidi považoval pouze za poněkud zaostalé podivíny, co se nehodí do převratného devatenáctého století plného páry, elektřiny a jiných objevů, natož do toho nového dvacátého. Chápal je. Sám se také nepokládal za moderního člověka a novoty přinášené dobou mu mnohdy musela vysvětlovat jeho dnes už dospělá dcera Angela, jež vystudovala na dívčím lyceu až ve Vídni,

a v převratných změnách se proto vyznala až moc dobře. Jako císařský dohlížitel nemohl městečku nic vytknout. Fara i škola zde plnily svou funkci. Všichni se uměli nejen podepsat, ale dokonce i plynule číst, psát a počítat, všichni řádně odváděli daně a jejich brambory, zelí a cibule byly v okresním městě M vyhlášené. Snad by se takovou bezproblémovou obcí, která byla v jeho okrsku, vrchnosti i rád pochlubil, ale opatrnost a pocit, že přestože to nedovede pojmenovat, je zde něco divného, mu velely držet se v tomto ohledu zpátky.

Ostatně, on se držel zpátky ve všech ohledech, což vyhovovalo Metodějovi a skrze něj i obci samotné. Pravidelně, s výjimkou posledních čtyř let vymezených pro její studia ve Vídni, brával s sebou na inspekci i svou kdysi neduživou dceru Angelu, která se zde před lety za dva dny vyléčila z astmatu a v rané pubertě zde ztratila akné, což připisoval čerstvému horskému vzduchu a pramenité vodě z místních studní. Na Marii s rukama měkkýma jako mech, která ji v onom těžkém období hladívala po vlasech, si přitom ani nevzpomněl. Zato Angela měla celé dětství pocit, že s ní není něco v pořádku.

Když s místními dětmi běhala přes rybník, přišla domů vždy celá mokrá, pálily ji kopřivy, když se jich dotkla, při hře na schovávanou nikdy nikoho nenašla, a když na jaře s kluky vyřezávala píšťalky z vrbových výhonků, pouze ta její nedovedla přinutit slepice, aby usnuly, ani pampelišky, aby rozkvetly. Když to pak ve městě vypravovala tatínkovi, nikterak ho to neudivovalo. Byl rád, že pobyt na čerstvém vzduchu neprospívá jen jejímu tělu, ale evidentně rozvíjí i její fantazii. Vzpomínka na toto městečko zůstala v Angelině mysli celý její život, aniž by řešila to, jestli zázraky, kterých byla tolikrát svědkem, patří jednoduše k dětství nebo k onomu kouzelnému kraji. Tušila,

že jednou se sem vrátí a vše pochopí, že vše, co jí má být odhaleno, jí odhaleno bude a jako pokorná a moudrá dívka byla smířena s tím, že co má zůstat skryto, skrytým zůstane.

—

Ještě jednu tradici svázanou s městečkem Svatého Jiří nelze opomenout, než do něj necháme vstoupit muže s dřevěným kufrem. Tradici svíc svatého Josefa.

Každý rok v červnu, většinou krátce po Letnicích, když už bylo zaseto a když už byla posekaná první tráva, neklid, nouze, zvědavost nebo pouze touha ukázat, co dovedou pracovitě lidské ruce, hnala lidi ze země vysokých hor do světa líných řek a širokých rovin. Někteří s krosnami na zádech hodlali pouze odprodat své výtvary v nejbližším městě, jiní byli připraveni dojít mnohem dál, aby tam zedničili, stavěli železnice, káceli lesy, dělali cokoli, co se dá stihnout do konce srpna, kdy se vraceli ke svým polím, ke žnám, ke sklizení jablek, brambor a zelí. Svě zázraky nechávají v rodném údolí, protože nikde jinde nejsou rybníky, co by je udržely na hladině, a stromy, co jim samy padají k nohám, když přijde jejich čas.

Ti, co se rozhodnou odejít, postaví ráno před odchodem na návis pod sošku svatého Josefa, patrona poutníků, svíce se svým jménem. Možná tento zvyk je pravým důvodem toho, proč ve vsi má každý své jedinečné křestní jméno. Říká se, že v ten den onen světec, co neměl vlastních dětí, a přesto kvůli dítěti Božímu putoval ze země Galilejské až do dalekého Egypta, sám sfoukne svíce těch, co už se nevrátí, aby jejich ženy věděly, že už na ně nemusí čekat, a aby jejich matky více nekladly na stůl před večeří o jeden talíř navíc, jak bylo ve Svatém Jiří zvykem. Svíce těch ostatních pak hoří až do klekání. Jejich

jména vyrytá do měkkého vosku se mohou rozpustit a zmizet, protože ti, kdož je nosí, si je s sebou za pár měsíců přinesou zpátky. Všichni tomu věřili, a možná právě proto se plamenné předpovědi pravidelně plnily. Plnily se s takovou přesností, že Metoděj Třiačtyřicátý na jejich základě vystavoval úmrtní listy. Díky oné víře v neomylnost svatého a díky pečlivosti kněze, který měl ve farních knihách vždy všechno v pořádku, umíralo nejvíce mladých mužů v červnu.

A tak se stalo, že léta Páně 1888 zemřel ve věku nedožitých sedmadvaceti let Odysseus Pastýř, jehož svíce dohořela v pravé poledne devatenáctého června. Jemu a dvěma dalším poutníkům byl vystrojen obecní pohřeb. Jako každý rok i tenkrát Metoděj Třiačtyřicátý pronesl nad jeho hrobem, do nějž byla vložena pouze prázdná dubová rakev s nedohořelou svící, smuteční řeč a vykonal všechny předepsané církevní úkony. Ženy si pobřečely a muži si v místní hospodě připili na památku těch, co už se nevrátí, někteří se i opili, ale ne tak moc, aby se na druhý den ráno nemohli pustit do své obvyklé práce. O necelý měsíc později si jeho úmrtní list odvezl matrikář Olszányi, aby ho založil do okresní matriky a aby to podivné jméno vyškrtl ze soupisu branců a plátců daní. To vše bylo před patnácti lety. Dávno předtím, než Odysseus Pastýř ve flaušovém šedozeleném plášti s velikým lodním kufrem vystoupil z vlaku na nádraží vonícím novotou, ve městě M, necelých deset mil od ztraceného údolí.

Vystoupil z vlaku úplně sám, nikdo na něj nečekal a nikdo kromě výpravčího s vysokou tmavě modrou čepicí si ho nevšiml. Výpravčí Jan Procházka měl čich na lidi, zvláště na ty, kteří přijeli vlakem. Aby ne, všichni příchozí museli projít kolem něj. Osobní vlak zde stavěl jen třikrát denně, v neděli pouze jednou.

Cestujících, kteří zde vystoupili, nebývalo moc, ale za léta služby už dovedl odhadnout, kdo je kdo a s kým se vyplatí prohodit slovo. Neunikl mu stříbrný řetízek od hodinek, houpající se v prostoru mezi prostředním knoflíkem a malou kapsičkou vlněné vesty, ani rukavičky z jemné kůzlečí kůže, ani ebenová rukojeť vycházkové hole opřené o koženou cestovní brašnu u nohou neznámého. Zjevné známky toho, že host není nemajetný vagabund, kterého by musel hnát ze svého hájemství.

„Budete chtít doporučit hotel, pane?“ zeptal se doufaje, že za doporučení dostane nějaký ten halíř.

„Povoz by nebyl?“ zeptal se ho Odysseus.

„Hm, v neděli touto dobou? To těžko, pane.“

„A tohle?“ kývl přichozí hlavou směrem k dřevěné dvoukolové káře stojící na perónu, a vytahuje z náprsní kapsy podlouhlou peněženku z hnědé kůže.

„To ne, pane, nemám zde poslíčka, co by vám to odvezl.“

„Odvezu si to sám a káru do dvou dnů vrátím.“

Výpravčí si ho překvapeně přeměřil od paty ke klobouku. Muž nevypadal na někoho, kdo by byl ochoten táhnout se s dvoukolákem po městě.

„No víte, patří to dráze.“

„Deset korun? Do pozítří?... A koruna pro poslíčka, kterému zítra bude chybět...“

„Za deset korun vám ji nechám i týden,“ rozzářily se výpravčímu oči. „A vrátit mi ji můžete, až se budete vracet!“

„Nebudu se vracet!“ řekl tiše, ale rozhodně pocestný.

Byl už téměř večer, když se s károu dokodrcal ke hřebeni. Pamatoval si, že celou tu dobu půjde do kopce, a věděl, jak ta cesta bude dlouhá, navzdory tomu, že cesty zpátky se nám obvykle jeví kratší než ty, po kterých odcházíme.

Věděl i to, že za hřebenem se cesta konečně začne svažovat dolů do údolí, ve kterém už zdáli bude vidět městečko Svatý Jiří, a poznal i to, že vrchol hřebene se blíží, protože ostrý březnový západní vítr, co ho celou cestou doprovázel, najednou utichl. Byla přece neděle, čas nehybnosti. Nic se nezměnilo, pomyslel si a nedovedl si odpovědět na otázku, jestli je to dobře, nebo ne. Bylo, jak má být. V tomto údolí vždy bývalo, jak má být.

Na místě, kde se hřeben lámal, pořád stála kamenná socha svatého Jiří na koni, který už téměř tisíc let nehybně probodával svým vápencovým kopím draka, co mu zkroucený ležel u nohou. Zrovna když sochu míjel, dolehl k němu zvuk zvonů oznamujících klekání.

„Je hlasitý, že? Hlasitější než pod kostelní věží! Už jsi zapomněl?“ promluvil na něj svatý Jiří.

Odysseus byl velký a odvážný a zažil v posledních letech mnoho věcí, které ho odnaučily bát se, přesto se při těch slovech trochu lekl, neboť už odvykl rozhovorům se sochami. Nikde ve světě na něj žádná nepromluvila. Pak se pousmál: „Možná protože jsem doma. Kdybych byl doma ve světě, i tam by si sochy se mnou povídaly.“

„Když myslíš!“ odvětil mu kamenný světec, „ale to jsi klidně mohl zůstat doma, když sis tam venku s žádným svatým nepopovídal.“

„Mohl. Asi máš pravdu!“

„Má!“ ozval se najednou za jeho zády něžný, ale rozhodný dívčí hlas doprovázený smíchem, „ten ji má vždy! Mudrlant jeden, co přelstil draka.“

Odysseus se neotočil.

Ne, že by ho to nenapadlo a bylo by to přirozené, jen chtěl uhodnout, kdo z živých lidí na něj v jeho rodné obci promluvil jako první, ale ať přemýšlel, jak jen uměl, nedokázal si vybavit tvář, která by mohla náležet tomuto hlasu a tomuto smíchu. Dobrosrdečnému, přímému, přece s kapkou pýchy, a dokonce se špetkou pohrdání... Byl zvědavý, hodně zvědavý, lákalo ho ohlédnout se, ale už od dětství se učil odolávat tomu, co ho láká. Mnohokrát toho litoval, ale mnohokrát mu to zachránilo život a teď už dospěl do věku, kdy nehodlal své zvyky měnit ani kvůli hlasu, co se mu zdál být tak krásný.

„Hádáš, kdo jsem?“

„Bystrá holka! Jak to víš?“

„Na co jiného bys mohl myslet, když se ti někdo směje za zády? Dlouho jsi byl pryč?“

„Patnáct let.“

„Tolik? To je jako celý život.“

„Jo, celý jeden jiný život.“

„Klidně se otoč, na mne si nevzpomeneš, nejsem místní.“

„Tady je každý místní.“

„Já nejsem! Teda před patnácti lety jsem ještě nebyla. Neumím chodit po vodě, kopřivy mne pálí a dříví štípám sekýrou, ale Jiřího slyším. Teď už jo!“

„Nebála ses mne? Neznáš mne a je už skoro tma.“

„Nebála?! Mluvíš se sochou, taková neublíží... ne úmyslně... a navíc před chvílí tudy proběhli vlci, ti by mne ochránili. Neotočíš se?“

„Ne, teď ještě ne!“

„Máš pravdu. Není důvod obracet se.“

„Paní Lotová by mohla vyprávět, že?“ rozesmál se Odysseus.

„Ledaže by ji postavili sem na rozcestí,“ zaslechl ten něžný hlas za svými zády, „tak se tedy neotáčej! Rozumím ti. Nejsi jediný, kdo se neotáčí, kdo má i jiný život.“

Čemu bys mohla rozumět, možná ani já si nerozumím, pomyslel si, ale neřekl nic. V uších mu pořád zněl zvonivý smích. Lákal ho, podněcoval jeho zvědavost, ale do jeho představy o návratu nezapadal. Chtěl do obce vstoupit sám, tiše, nepoznán. Tak si to vysnil. Teď nechtěl nikoho potkávat, teď nechtěl nikomu nic vysvětlovat, dnes chtěl jen naslouchat a čekat, až do něj vstoupí duch tohoto místa, až se rozpomene.

„Vždyť duch už do tebe vstoupil,“ ozval se kamenný svatý Jiří, „a nikdy jsi nezapomněl, proto jsi přece tady.“

„Jo, možná proto jsem tady.“ Z kapsy vytáhl váček s tabákem a ubalil si cigaretu. Když si ji zapálil, poohlédl se přes rameno. Nikdo tam nebyl. Jen měl pocit, že v blízkém křoví zahlédl mihnout se v šeru vlčí stín.

Třeba se mi to jen zdálo, pomyslel si, touto dobou budou všichni na večerní mši, dnes není jen neděle, dnes je přece Květná neděle. Kdo by se v takový večer toulal po horách. Mysl dělá divy a ta má je teď neklidná, plná vzpomínek, snů a představ a všechny jsou tak promíchané.

Na okraj městečka to byl ještě pořádný kus cesty. Věděl, že až dojde na místo, budou už všichni po mši, ve svých domovech se svými blízkými u postní večeře. Nikdo nebude mít potřebu dívat se z okna na silnici, po které odcházejí a přicházejí poutníci.

Dvoukolák s kufrem ukryje za kapličkou v křoví u potoka, aby svými dřevěnými koly po celém okraji okovanými měděným páskem nedrkotal na čedičové dlažbě.

—

„Copak se ti stalo?“ zeptal se po mši před kostelem Metoděj Vincence Lamače, když si povšiml, že pokulhává.

„Ale taková věc, včera, když jsem si obhlížel lom, spadl mi na nohu kámen.“

„Tobě?“ zadíval se na něj překvapeně, protože v této obci se kameny lámaly a padaly na jeho příkaz, ne proti jeho vůli. Vincenc Lamač byl kameník. Po otci zdědil řemeslo i železnou píšťalu, kterou nosíval v pracovních dnech zavěšenou na koženém pásku na krku. Když na ni zahrál na správném místě, lámaly se v lomu skály podél prasklin, které byly viditelné jen jemu, mistrovi nad mistry. Byl rozvážný, mírné povahy, zdrženlivý a opatrný, jako bývají všichni, co vládnou tak mocnými zbraněmi. V lomu ani krok neudělal bez rozmyslu. Ne snad kvůli strachu o sebe, jako spíš kvůli obavám, aby ulomený kus vápence neublížil někomu, kdo skály pukat neslyší.

„No právě! To se mi ještě nestalo. Dřevěná kláda mi už na nohu spadla, ale kámen nikdy. Asi vítr foukl do píšťaly...“

„Marie ti to ošetřila?“

„Jo, už včera večer. Kosti jsou v pořádku i otok zmizel, jen to trochu pobolívá, tak kulhám jako starý kozel. Zítra vám přivezu kus čediče na opravu toho chodníku před hřbitovem.“

„To nespěchá, Vincenci, to nespěchá. Jen se pořádně vykurýruj,“ pousmál se Metoděj, který už věděl, že dnes si na list znamení připiše další položku.

Kněz počkal na pěšince vedoucí k faře, než se jeho farníci rozejdou do svých domovů a než kostelník pozhasíná všechny svíce a zamkne kostelní bránu. Nedělával to vždy, ale dnes měl nějaké zvláštní tušení. Navíc byl dnes první večer v letošním roce, který by se dal nazvat jarním. Vzduch byl po západu slunce sice ještě chladný, ale bylo v něm cítit vůni mízy a rašících výhonků stromů. Nebylo nepříjemné postát chvíli pod probouzejícími se lípami, které chodník lemovaly.

Jako každý člověk i on, když krácel tmou, znal ten pocit, že je někdo za jeho zády. Na rozdíl od většiny lidí se on nemusel bát. Ve Svatém Jiří žije už přes třicet let. Ví, že zde za zády nebývají příšery, vrahové ani krvelačná zvířata, takže strach nebyl tím, co mu tento pocit vnucovalo. Taký ví, že když zde tento pocit má, tak to obvykle bývá pravda, proto na prahu dveří staré kamenné fary zastavil, sundal z háčku petrolejovou lampu, z parapetu okénka vzal krabičku sirek a zapálil její knot.

„Dobrý večer, otče,“ ozval se za jeho zády hlas, který mu byl čímsi povědomý. Metoděj se otočil a zadíval se na postavu v dlouhém plášti, která právě smekla klobouk z hlavy. Měl by ho znát, hlas i chůze mu někoho připomínaly, ale žádné jméno se mu nevybavovalo.

„Odpusťte, že tu na vás čekám, ale u nás bylo zamčeno, tak jsem si řekl, že vy budete vědět...“

„U vás?“

„Odysseus, Odysseus Pastýř. Učil jste mne katechismus a latinu.“

„Odysseus... Ale vždyť ty jsi už dvacet let mrtvý,“ řekl Metoděj, který věděl, že zmrtvýchvstání nepatří do té kategorie zázraků, které se v tomto údolí stávají.

„Patnáct! Patnáct let jsem už mrtvý.“

„Pravda, mohlo to být v osmaosmdesátém... Teď už jsi zas živý?“

„Nevím, na to se vás taky zeptám.“

„Tak pojď dál,“ otevřel dveře starý muž, který si už dávno zvykl, že na tomto místě se nesmí ničemu divit, protože údiv otupuje soudnost, a s lampou v ruce vešel dovnitř jako první.

Vstoupili mlčíce. Nejspíše ani jeden z nich neměl připravená slova, kterými se začíná rozhovor, jaký je jistě čekal. Kněz zapálil voskovou svíci v mosazném svícnu, na stůl před hosta položil láhev s vínem, chléb a nůž. Tiše, s pohledem upřeným na příchozího se posadil na dubovou židli s intarzií na dřevěném opěradle. Ve světle svíce nebyla intarzie moc vidět, ale Odysseus si ji dobře pamatoval.

Představovala draka probodnutého kopím, obklopeného květnými ornamenty. Josef Truhlář podobné dodnes v zimních měsících vyráběl pro všechny sousedy a jednu sadu si dokonce odvezl s sebou do města i matrikář Olszányi, který ji tam vydával za ukázkou pravého berlínského biedermeieru.

Těžko říct, jak dlouho seděli ti dva proti sobě a jak dlouho si prohlíželi jeden druhého. V takových chvílích čas plyne jinak a jeho „objektivní“ délka nebývá moc důležitá. Pomalu si v mihotavém světle svíčky dosazovali jeden druhého do mozaiky svých vzpomínek. Kněz hodně zestárl.

„Matka ti umřela před necelými třemi lety,“ odhodlal se k prvním slovům Metoděj. „Nevím přesně kterého dne, musel bych se podívat do matriky. To víš, máme už tisíc osm set duší... tisíc osm set čtrnáct přesně. Pohřbili jsme ji vedle tvého otce. Nalevo od kamenného kříže, vždyť víš... I tvůj hrob je tam.“

„A jak umřela?“

„Tíše a v pokoji, jako všichni. V pátek večer si lehla a ráno už se nevbudila. Víš, jak se tady umírá, když přijde čas.“

„Vím.“

„Koukám, že už víš, i jak se umírá jinde, že?“ zadíval se na jizvu na jeho levé ruce položené na desce dubového stolu, která byla ve světle svíce zřetelně vidět.

„Jo, to taky vím.“

„Moc jsi toho viděl?“

„Dost.“

„Dost na to, aby ses dokázal vrátit?“

„Víc, než abych na to všechno tady dokázal zapomenout.“

Zase se na chvíli odmlčeli. Oba věděli, co všechno se dá za patnáct let zažít i co všechno si lze po patnácti letech pamatovat. Navíc těch patnáct let náleželo k letům, ve kterých se svět hodně změnil. Jsou doby, kdy se roky nic neděje, čas jen plyne, ale konec toho století, co před nedávnem odešlo, byl ve světě úplně jinou érou. V městečku to zatím nebylo tak zřetelně vidět, elektřina, telegraf, železnice, šicí stroje ani zavírací špendlíky sem ještě nedorazily, jen noviny, co přivážel dvakrát týdně z města M kočí Hermés, už mívaly víc obrázků.

„Dům je v pořádku,“ přerušil ticho Metoděj, „tvůj bratr Tomáš si postavil nový u potoka, ale o váš starý se stará. Jeho schovanka Julie tam každý týden vyvětrá a uklidí. Občas v něm necháme přespat pocestné. I Olszányi v něm spí, když přijde na inspekci. Je tak hezky stranou, cizince v něm nic neruší... Mám tady klíče... Dobytek zůstal bratrovi, kdo mohl vědět, že se vrátíš...“

„To je v pořádku. Byl jsem mrtvý.“

„No právě. To mi vrtá v hlavě. Už pár měsíců se tu dějí divné věci, nevidím je jen já, i ostatní si toho už povšimli, ale

vstát z mrtvých, to bude na ně trochu moc. Někde tam daleko v Jeruzalémě budiž, ostatně byl to syn Boží, ale tu?”

„Mám odejít?“ zeptal se Odysseus. Ještě by to šlo, tiše, nepozorovaně. Noc je jasná, před úplňkem, napadlo ho, když pochopil, o čem Metoděj mluví. „Možná by to bylo lepší.“

„Ne, to ne! Už jsi tu! Musí to mít nějaký význam! Tady má přece všechno nějaký význam, vždyť víš. Ty už to máš s čím srovnávat. Tam dole jsou věci náhodné, mnohdy bez smyslu, ale tady ne....Zvláště zmrtvýchvstání ne...“

„Třeba je to prosté, třeba jsem nikdy neumřel.“

„Hm,“ pousmál se Metoděj, „kdyby to bylo prosté, netrápilo by mne to, ale tvá svíce dohořela, máš zápis s křížkem ve farní matrice, máš hrob, v němž jsi pohřben, patnáct let jsi nebyl a teď jsi vstal z mrtvých! To, že jsi vstal, není problém, tak to má být, problémem je pouze to, že nevíme proč!“

„Proč? Je to důležité?“

„No to je to nejdůležitější.“

„A proč jsem tedy vstal z mrtvých?“

„Ptáš se mne? Apoštolům trvalo čtyřicet dnů, než přišli na to, proč vstal Ježíš z mrtvých, a jak je vidět z toho, že o tom v evangeliích každý píše jinak, nejspíše to stejně nepochopili a já mám na to přijít jen tak po pár slovech tady u stolu? Já to nevím, to musíš vědět ty! Pokud to nevíš, musíš na to přijít, jinak se zbortí celý řád tohoto světa.“

Odysseus se rozesmál. Odvykl už logice, ve které všechno do sebe zapadá, a teď si na ni zas vzpomněl. Patnáct let žil ve světě, kde lidé umírali jen proto, že měli nějakou uniformu nebo nějakou víru či barvu kůže, že se zrovna octli ve špatnou chvíli na špatném místě a vůbec to nemuselo být v pátek, dokonce ani v noci, a vždy to bolelo, tam ve světě, kde jeden

nemusel znát důvod toho, proč druhý dělá to či ono, a kde to nikoho netrápí.

„Máte pravdu. Přijdu na to.“

„Já vím.“

„Ale nebude to teď, ... ani do rána.“

„Do Velké noci?“

„Do Velké noci.“

„Zítřka to oznámíme lidem, aby se tě nelekli, když tě náhodou potkají. Naštěstí je Svatý týden. Večer většina z nich přijde do kostela, přijď taky, pustím tě přes sakristii.“

„A do té doby?“

„Den doma ti neuškodí, když jsi vydržel patnáct let. Máš co jíst?“ vstal a začal do vaku, který měl uložený v komodě, vkládat chleba a sýr, co narychlo přinesl ze spíže.

Odysseus seděl bez hnutí a nevěděl, jestli se má jeho spěchu smát, nebo ne. Dvacáté století začalo jen před třemi lety, slovo absurdní ani zdaleka nebylo ještě tak rozšířené, aby ho v této situaci napadlo. Navíc, ať už vypadala jakkoli divně a každému ze světa širých rovin a líných řek by se divnou zdála, tady ji chápal. Teď už ano. Teď už zase ano.

„Otče, a co půst? Je Svatý týden!“ pousmál se Odysseus, když viděl, jak Metoděj do vaku cpe slaninu a kus uzeného.

„Ahá, pravda... Ale ty jsi vstal z mrtvých, ty můžeš všechno!“ přidal k uzenému i láhev trpkého vína.

—

Metoděj vykoukl ze dveří fary. Venku nebylo nikoho.

Bylo pozdě. Touto dobou už se v městečku Svatého Jiří po ulicích nechodívalo. Možná na některém dvorku někdo dokuřoval fajfku nedělního tabáku dívaje se na měsíc, co

byl zrovna v úplňku, a tu a tam přeběhla přes silnici záletná kočka.

„Nebojte se, půjdu přes hřbitov!“ řekl Odysseus, když viděl jeho neklid.

„Já se nebojím, vše je tak, jak má být! Přesně tak jak má být!“ zopakoval dvakrát po sobě kněz možná proto, že o tom chtěl přesvědčit především sebe. „Sám nevím, jestli chráním svět, nebo je,“ vyřkl, jako by se omlouval za malý podvod, ke kterému Odyssea právě navedl, „oni jsou z jiné stránky Boží knihy. Nelze je vzít a vložit do jiné kapitoly, zničilo by to buď je, nebo svět a já chovám lásku k nim i k těm bližním za horami. Navíc, obávám se, že svět je moc veliký, širý a silný...“

„Je, to vím...“

„Jsem rád, že to víš... A kde máš osla?“ zeptal se, aby odlehčil situaci.

„Osla?“ Odysseus si vzpomněl na to, že ani v dávné minulosti ne vždy rozuměl všem vtipně míněným poznámkám svého duchovního.

„No je Květná neděle a dorazil ten, co vstane z mrtvých... měl by přijet na oslu!“

„Mám jen dřevěný dvoukolák půjčený od K. und k. Staatsbahnen,“ zasmál se a s vakem plným dobrot se vydal směrem k hřbitovu, k místu, kde už dávno měl svůj hrob.

„K. und k. Staatsbahnen¹,“ řekl si spíše sám pro sebe Metoděj, „já zapomněl, že už je jiná doba...“

1 C. a k. státní dráhy

Modré pondělí
13. dubna 1903

(Čas před zmrtvýchvstáním)

PŮLNOC

Když odcházel z fary, byla už půlnoc. Zvon na kostelní věži ji sice neodbil, ale poznal to, protože neděle skončila a od hor začal foukat vítr. Nalevo od velkého obecního kamenného kříže se zastavil u hrobu své matky. Bylo mu líto, že ji nechal odejít, aniž by tušila, že žije, ale život to už tak nějak zařídil a on věděl, že to nelze vzít zpátky. Jediné, co ještě zpátky vzít šlo, byl jeho návrat. Ještě pořád byl čas. Kára byla připravená, stačilo ji vytáhnout z křoví a otočit, zastavit tento příběh a začít nový, někde jinde. Nebylo by to poprvé. Celých patnáct let začínal jiné příběhy. Je to lehké, lehčí než se vracet, ale musel by si to rozmyslet hned teď na místě. Nerad se rozhodoval bez přípravy, narychlo, intuitivně. Intuice mu neříkala nic, protože všechny okolnosti, které by mohla položit na tu či na onu misku vah, byly nějak vyvážené. A tak se nerozhodl, věděl, že na definitivní volbu má ještě chvíli času, než dojde k jejich starému domu na konci města. Rád si v takových situacích dával termíny, jasné a přesné, protože jinak by se nerozhodl nikdy. Učinil tak i tentokrát – rozhodne se, než dojde ke dveřím, ze kterých před patnácti lety odcházel.

Měsíc byl téměř v úplňku, jména na křížích a náhrobních kamenech byla zblízka čitelná. Nebylo těžké najít si tam to své. Překvapilo ho, že jeho hrob je upravený. Na kytičky bylo ještě brzy, ale kolem dokola byl ohraničen světlými kameny, aby k němu neprorůstala hřbitovní tráva, a u náhrobku byl pozůstatek svíce, která dohořela jen nedávno. Asi bratr, řekl si.

Jeho bratr Tomáš byl o dvanáct let mladší. Nebyl to ten typ bratra, se kterým se vyrůstá, protože už ho nezastihl v jeho dětství. Když Tomáš začal trochu chápat svět, byl už Odysseus téměř dospělý. Teď, po patnácti letech, mu bude ještě vzdálenější. Všechno mu tu bude vzdálené, ačkoli zrovna na tomto hřbitově měl pocit, že se k němu vzpomínky svázané s tímto městečkem rychle vracejí, jako by se vzbudil ze živého snu.

Tak tady tedy ležím. Není to špatné místo. Pod kaštanem. Mohl bych tu zůstat, říkal si v duchu, pořád v pokušení ještě dnes v noci odejít. Šlo by to. Necítil únavu, proviant na cestu měl od faráře, uměl to s koňmi i s šavlí, měl docela úhledný rukopis, nebyl nikde a ničím vázán, po svém bývalém pánovi a příteli zdědil i dost peněz na to, aby mohl začít někde jinde úplně od začátku. Když se otočí stránka, bude další list jeho života úplně čistý a prázdný. Prázdný především. Ale svůj limit už si stanovil. Dojde ke dveřím. Pak se rozhodne.

Šel tiše, opatrně, držel se u zdí a plotů. Když míjel rybník, na kterém se zrcadlil měsíc, byl v pokušení vyzkoušet si, jestli ho ještě jeho hladina udrží. Jako mladý dokázal skákat i po rozbouřených vlnách nedaleké říčky, když se rozvodnila, ale této noci pokušení odolal. Dnes ne, dnes ještě ne, říkalo mu něco uvnitř, ještě jsem nevstal z mrtvých, dodávalo jeho neustále ironizující já, co si s sebou přivezl ze země líných řek.

Kousek od jejich starého domu stála novostavba. Moc hezká, ne příliš velká, zděná, obehnaná nízkou zídou, do které už sice byly zapuštěné trámy, ale plot, který mezi nimi doroste, stavitel ještě nestihl dokončit. Pochopil, že je to nový dům, který patří jeho bratrovi. Mluvil o něm Metoděj, a navíc byl na pozemku, který jim odedávna patřil. Kdysi na něm chtěl stavět jejich otec, než jednou v pátek umřel,

a nakonec z toho sešlo. Povšiml si, že v jednom okně v přízemí se pořád svítí.

Bratr už jako mladík chodíval spát se slepicemi, brzy ráno vstával, ať už šel na pole, k dobytku, nebo na pastviny, proto ho světlo překvapilo. Samozřejmě, za patnáct let se mohlo změnit mnohé, ale zvyky, jakými je brzké vstávání, se jen tak lehce nevytratí. Kdoví proč ho napadlo jít se podívat oknem dovnitř. Možná to bylo něco, kvůli čemu mohl ještě o chvíli odložit své zásadní rozhodnutí, možná ho lákal pohled na bratra, kterého by asi nepoznal, a možná ho jen, jako noční můru, přitahovalo světlo petrolejové lampy. Ať už to bylo cokoli, rád se tomu poddal. Přeskočil nízkou zídku, opatrně se přikradl ke zdi stavení a tiše našlapuje po kamenném chodníku, přistoupil k osvětlenému oknu. Háčkované záclonky byly poodhrnuté. Nejspíše je ruka, která ho naposled otvírala, nebo náhoda, jejíž všemocný vliv se přece jen v některých případech projevoval i v tomto údolí, zapomněla zatáhnout.

Jsou ženy, na které se muž nedovede podívat tak, aby hned spatřil jejich krásu, musí ji u nich nacházet, rozpoznávat, mnohdy se mu vyjeví teprve, až když s nimi promluví, když je uvidí kráčet, česat se, uvazovat si šátek. A pak jsou ženy, na které se muž nedovede podívat, aniž by ho jejich krása neudeřila do očí hned při prvním pohledu. Ta, která seděla u petrolejové lampy za jednoduchým oknem a četla nějakou knížku jemně u toho pohybujíc rty, jako by čtená slova vyslovovala, patřila k těm druhým. To, co přes skleněnou tabulku zářilo k Odysseovi, nebylo světlo petrolejové lampy, ale čirá krása, taková, jakou si předtím snad ani nedovedl představit. Tušil ji za tvářemi krásných víl a řeckých bohyně, které vídával na obrazech v salónech a v obrázkových kalendářích světa

líných řek a širých rovin, ale teď ji viděl přímo před sebou. Něžnou, osvícenou teplým mihotavým světlem, co si pohrávalo se stíny jemných rysů její tváře, ve chvíli, kdy si pravou rukou sahá na čelo, aby z něj odhrnula oříškově hnědý pramen vlasů, zatímco prsty té levé pomalu obrací stránku knihy. Měla vysoké čelo, na němž se při čtení objevovaly drobné vrásky, bledou pleť a dlouhé tenké prsty.

Rozhodování najednou nebylo důležité, nebylo se o čem rozhodovat. Věděl, že za chvíli otočí klíčem, který mu dal Metoděj, v zámku dveří kamenného domu, věděl, že se v něm na celý den zavře jako do hrobu, aby z něj mohl večer vstát.

Spát šel až kolem třetí, až poté, co dotáhl k domu svůj velký kufr a ukrýl dvoukolák v kůlně za zahradou, aby ho nikdo nenašel, zatímco on bude poslední den ve svém životě pohřben zaživa.

Oba pokoje i kuchyň byly uklizené, na sekretáři z ořechevého dřeva ani na židlích nebyl prach, jen závěsy na oknech byly zatažené a pohovka ve velkém pokoji byla přikrytá bílou plachtou. Posadil se na ni a zavřel oči. Až teď pocítil únavu, ale ani ta nebyla natolik silná, aby se se mu pod víčky opět nevybavila ona kouzelná tvář osvětlená světlem petrolejové lampy.

ANEŽČIN SEN

Ani Metoděj Třiačtyřicátý se moc nevyspal. Po Odysseově odchodu si musel všechno zapsat, a jelikož měl pořád pocit, že na něco důležitého zapomněl, několikrát vstal z postele a otevřel svůj deník, až ho nakonec potřeba spát úplně opustila. Cítil únavu a současně neklid, převaloval se v posteli málem až do rozbřesku a nedlouho poté, co se mu konečně povedlo usnout, vzbudilo ho klepání na dveře.

„Dnes máme mši až večer!“ řekl narychlo mezi dveřmi Anežce od Kříže. Vždy chodívá na poslední chvíli, a teď když nemusí, je tu už před sedmou! pomyslel si a hodlal ji vytlačit z předsíně.

„Měla jsem strašný sen, velebný otče!“

„A kdy ty nemáš strašné sny, Anežko?“ Všechny je znal, tvořily větší část jejích zpovědí a stará Anežka chodívala ke zpovědi i několikrát týdně. Sen, ve kterém ji posvěcenou močí pomohla panenka Marie rovnou z nebe, nepatřil k nejabsurdnějším, ale jelikož ho hned po zpovědi přidala k lepšímu i v hospodě, ze které si nosívala pepermintovou kořalku na mazání prokřehlých kolen a bázlivé mysli, stal se nejslavnějším.

„Tenhle byl jiný. Viděla jsem strom, co bloudil po lese, až našel cestu k nám a došel až na hřbitov. Protože tam byl čerstvě vykopaný hrob, poskládal své kořeny do té jámy a zasadil se tam!“

„Ale, sny mělas už i horší.“

„Jenže to jsem předtím neviděla ducha!“

„Ducha?“